

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA INFORMATIKY

Bakalářská práce

Využití sociálních sítí ve vzdělávacím prostředí

Vypracoval: Pavel Jeník
Vedoucí práce: Mgr. Michala Kotlasová

České Budějovice 2017

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Fakulta pedagogická

Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Pavel JENÍK**

Osobní číslo: **P14218**

Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Informační technologie a e-learning**

Název tématu: **Využití sociálních sítí ve vzdělávacím prostředí**

Zadávací katedra: **Katedra informatiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je zmapovat, jaké sociální sítě jsou ve vzdělávacím prostředí využívány a jaké přinášejí možnosti využití ve vzdělávacím procesu. V rámci teoretické části práce budou porovnány jednotlivé sociálních sítě, například Yammer, Edmodo a další, jejich funkce a obecné možnosti využití. V praktické části student pomocí rozhovorů s vyučujícími škol zjistí, jak jsou sociální sítě využívány, k jakým účelům a co vedlo učitele k jejich zapojení do výuky.

Rozsah grafických prací: **CD ROM**

Rozsah pracovní zprávy: **40**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

1. ZOUNEK, Jiří a Petr SUDICKÝ. E-learning: učení (se) s online technologiemi. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-903-6.
2. WHITE, Bebo, Irwin KING a Philip TSANG. Social media tools and platforms in learning environments. New York: Springer-Verlag, c2011. ISBN 3642203922.
3. ROBERTS, Ralph. Yammer Starter Guide. Birmingham: Packt Pub, 2012. ISBN 1849694052.
4. ISSA, Tommayes, Pedro ISAIAS a Piet KOMMERS (eds.). Social Networking and Education: Global Perspectives. Springer, 2015. ISBN 3319177168.
5. POORE, Megan. Using social media in the classroom: a best practice guide. 2nd edition. Los Angeles: SAGE, 2016. ISBN 978-1-4739-1278-6.
6. HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.
7. ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

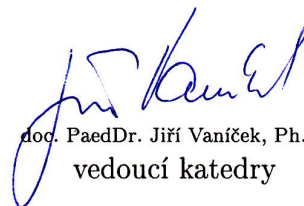
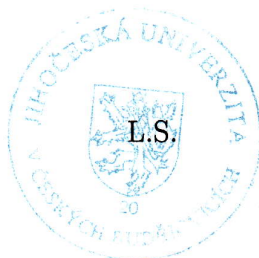
Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Michala Kotlasová**
Katedra informatiky

Datum zadání bakalářské práce: **22. dubna 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **28. dubna 2017**

Mgr. Michal Vančura, Ph.D.
děkan

doc. PaedDr. Jiří Vaníček, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 21. dubna 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 13. 7. 2017

Pavel Jeník

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá problematikou sociálních sítí a jejich využitím ve vzdělávacím prostředí na českých školách. v teoretické části práce jsou popsány vybrané sociální sítě, jejich vlastnosti a potenciální možnosti využití ve vzdělávacím procesu. Zaměření je především na sociální sítě ke vzdělávání přímo určených, ale zahrnuty jsou i další populární sítě. Praktickou částí práce je výzkum řešen formou rozhovorů s pedagogy, kteří již sociální sítě vhodné do výukového prostředí používají. Cílem výzkumu je zjistit důvody proč byli použity právě sociální sítě, jakým způsobem jsou ve výukovém prostředí prakticky využívány a na jaká rizika je možné při jejich používání narazit. Veškeré tyto poznatky mohou sloužit jako praktické rady dalším školám a pedagogům, kteří o zavedení sociálních sítí do výukového prostředí uvažují.

Klíčová slova

sociální sítě, learning management systémy, Edmodo, Yammer, základní školy, gymnázia, mnohonásobná případová studie, výhody a negativa

Abstract

This Bachelor thesis deals with issues concerning social networks and their use in the learning environment on Czech schools. In the theoretical part of the thesis several chosen social networks, their various features and their potential uses in the learning process are described. Focus is put on social networks that are primarily intended for use in the learning process, but other popular networks are also covered. The practical part of the thesis is a study realized by interviewing educators that have already incorporated social networks intended for use in the learning process. The purpose of the study is to determine why educators chose to use social networks in the learning process, how they are using them in practice and what kind of risks are involved in using them. All these findings can serve as practical advice for other schools and educators that are considering the implementation of social networks into the learning environment.

Keywords

social networks, learning management systems, Edmodo, Yammer, primary schools, grammar school, multiple case study, benefits and negatives

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval paní Mgr. Michale Kotlasové za cenné rady, připomínky a podporu při psaní bakalářské práce.

Dále bych chtěl poděkovat všem účastníkům rozhovorů za jejich spolupráci na výzkumu.

V neposlední řadě díky patří také mé rodině, která mě v průběhu psaní bakalářské práce psychicky podporovala.

Obsah

1	Úvod	9
1.1	Cíle práce	9
2	Learning Management Systémy	10
2.1	Nástroje LMS	10
2.2	Nevýhody LMS	11
3	Sociální sítě	12
3.1	Sociální sítě jako LMS	12
3.2	Rizika sociálních sítí	13
4	Přehled sociálních sítí	15
4.1	Facebook	15
4.1.1	Základní popis Facebooku	15
4.1.2	Využití Facebooku ve vzdělávacím prostředí	16
4.2	Twitter	16
4.2.1	Základní popis Twitteru	17
4.2.2	Využití Twitteru ve vzdělávacím prostředí	17
4.3	Yammer	18
4.3.1	Struktura Yammeru	18
4.3.2	Komunikace na Yammeru	18
4.3.3	Propojení Yammeru	19
4.3.4	Využití Yammeru ve vzdělávacím prostředí	19
4.4	Edmodo	20
4.4.1	Uživatelské účty na Edmodu	20
4.4.2	Struktura Edmoda	22
4.4.3	Příspěvky v rámci Edmoda	22
4.4.4	Další nástroje Edmoda	23
4.5	Další sociální sítě	24
4.5.1	Google Classroom	24
4.5.2	iTřída	25
4.5.3	Schoology	25
5	Výzkum	26
5.1	Metoda výzkumu	26
5.2	Analýza rozhovorů	28
5.2.1	Proč sociální sítě	28
5.2.2	Způsoby využití	30

5.2.3	Míra využívání	32
5.2.4	Zapojení a reakce rodičů	33
5.2.5	Administrace sociální sítě	34
5.2.6	Problémy a nebezpečí	35
6	Závěr	37
	Reference	39

1 Úvod

Sociální sítě jsou fenoménem, se kterým se v dnešní době setkal již téměř každý, pokud je nepoužívá člověk sám, minimálně o nich slyšel, ať už z televize nebo rádia. Sociální sítě se staly téměř neodmyslitelnou součástí života většiny lidí, zvláště mladší generace, a tento fakt s sebou přináší jak rizika, tak příležitosti k jejich využití v nejrůznějších odvětvích a k nejrůznějším účelům.

Informační technologie a jejich využívání postupně proniká i do vzdělávání a sociální sítě nemusí být výjimkou. Fakt, že se s nimi většina studentů již setkala a umí je využívat může být velkou výhodou, například to může znamenat, že prostředí je pro studenty, a možná i pro učitele, atraktivnější na používání než jiné alternativy. Zároveň využívání sociálních sítí ve výukovém prostředí dává možnost studenty naučit zodpovědnému a bezpečnému chování na těchto sítích.

Sociálních sítí je nepřehledné množství a druhů a s jejich množstvím stoupají i možnosti jejich využití, existují dokonce sociální sítě přímo určené pro používání ve výukovém prostředí. Tyto specializované sociální sítě v mnohých aspektech připomínají Learning Management Systémy, jakým je například Moodle, a mohou jejich funkci nahradit, či dokonce přinést něco navíc. Velké množství sociálních sítí však také znamená, že výběr té vhodné nemusí být úplně nejjednodušší, je potřeba mít alespoň nějaký přehled nejen o existujících sociálních sítích, ale také o jejich funkcích a omezeních. Je také potřeba brát ohled na složitost a podmínky zavedení a administrace, zvláště pokud by sociální síť měla být využívána celou školou.

1.1 Cíle práce

Jedním z cílů bakalářské práce je výběr několika nejpoužívanějších sociálních sítí a popis jejich funkčnosti a teoretických možností využití ve vzdělávacím procesu. Hlavní zaměření je na sociální sítě přímo ke vzdělávacím účelům určené, ale zahrnuty jsou i další populární sítě. Tento cíl je hlavní náplní teoretické části bakalářské práce.

Dalším cílem práce je zpracování výzkumu, který má za cíl zjistit způsoby využívání sociálních sítí ve vzdělávacím procesu na Českých školách. Konkrétně se výzkum snaží zodpovědět na otázky jakým způsobem jsou sociální sítě využívány, jak byli do výukového procesu zavedeny, jaký na jejich využívání mají ohlas pedagogové, studenti a rodiče studentů a jaké výhody či naopak úskalí využívání sociálních sítí přináší.

2 Learning Management Systémy

Learning Management Systém (dále LMS) je z technického hlediska serverovou aplikací, která je propojena s databází, v níž jsou uloženy informace o uživateli, kurzech a obsahu. [1] Do podobné definice však spadá mnoho dalších online systémů, mezi nimi samozřejmě i sociální síť. Co odlišuje LMS od těchto dalších systémů je, že jsou přímo přizpůsobeny pro použití ve výukovém prostředí, tedy napomáhají při administrativě a organizaci výuky.

Nejběžnější vlastnosti LMS jsou kategorizovány jako pedagogické nástroje pro vytváření obsahu, komunikaci, hodnocení a administrativu. [1] Důležité zde je, že všechny tyto nástroje jsou sloučené do jednoho systému.

2.1 Nástroje LMS

Vytváření obsahu umožňuje pedagogům generování studijních materiálů přímo v systému za pomoci vestavěných editorů nebo nahrávání dokumentů, prezentací, obrázků a dalších studijních materiálů do prostředí LMS, případně hypertextové odkazy mohou studenty vést na další studijní obsah mimo LMS. Dalším obsahem mohou být úkoly, přičemž LMS studentům poskytuje místo pro jejich odevzdávání a umožňuje pedagogům je hodnotit a dávat studentům zpětnou vazbu. Veškerý tento obsah si může pedagog připravit předem a LMS mu umožní kontrolovat kdy tento obsah studentům zveřejní.[1]

Komunikace je samozřejmě velice důležitá v jakémkoliv výukovém prostředí, proto i LMS mají nástroje, které umožňují pedagogům komunikovat se studenty nebo zprostředkovat komunikaci mezi studenty. Rozlišují se dva základní typy komunikace – asynchronní a synchronní. Asynchronní komunikace neprobíhá v reálném čase, sem patří například oznámení v rámci kurzu, zprostředkování zaslání emailů pedagogovi či mezi studenty a diskuzní fórum. Synchronní komunikace naopak v reálném čase probíhá, nejčastěji se jedná o chatování, ale může se jednat i o sdílení a úpravy jednoho dokumentu více uživateli najednou. [1] Ne všechny LMS podporují oba typy komunikace, častější bývá komunikace asynchronní a například chat se musí do některých LMS doplnit za pomoci rozšíření.

Další součástí LMS jsou také nástroje na vyhodnocování, které umožňují pedagogovi vytvářet testy, ankety a sledovat aktivitu a výsledky studentů v kurzu. Testy a ankety se dají vytvářet přímo v prostředí LMS za pomoci různých manažerů a editorů, konkrétní řešení závisí na konkrétním použitém systému, běžná je možnost vytvářet testy s různými typy otázek (otázka s více možnostmi, pravda/nepravda, krátká tvořená odpověď, přiřazování atp.). Testy a otázky se zpravidla ukládají a dají se tak použít v různých kurzech bez nutnosti vytvářet je znovu od začátku. Většina systémů také u testů nabízí nejruznější nastavení jako je časový limit, náhodný výběr

otázek, typ a množství zpětné vazby (například okamžité zobrazení správné odpovědi nebo vysvětlení proč je vybraná odpověď špatně). Testy mohou být známkové nebo bez známky, známkování se u většiny otázek provádí automaticky podle nastavení, jaké zvolí pedagog při vytváření testu.[1]

Velikou výhodou LMS v porovnání s dalšími online testovacími nástroji je, že součástí systému je i elektronická žákovská knížka, ve které má student i pedagog možnost sledovat průběh odevzdávání úkolů a hodnocení z testů. Další velikou výhodou je možnost sledovat aktivitu studentů v systému – kdy a jak dlouho byli do systému připojeni a co přesně v něm dělali (například jaké soubory si prohlíželi).[1]

Konečně administrativní nástroje umožňují pedagogům ovládat LMS a měnit nejrůznější nastavení podle jejich potřeby. Konkrétní podoba administrativních nástrojů jsou kontrolní panely, kde má pedagog možnost měnit nastavení pro všechny již zmíněné nástroje LMS, měnit vzhled kurzu a jeho strukturu, zpřístupňovat obsah kurzu studentům podle potřeby a spravovat již vytvořený obsah – přesouvat, kopírovat a mazat.[1]

Do nástrojů pro administrativu samozřejmě spadají nejen nástroje pro pedagogy, ale také pro správce celého systému, ne každý pedagog musí nutně být správcem systému, naopak tomu tak zpravidla nebývá. Nástroje pro správce umožňují tvorbu nových a mazání existujících kurzů a uživatelů, přidělování práv uživatelům v rámci systému, přiřazování uživatelů do příslušných kurzů a sledování aktivity v celém systému.[1]

2.2 Nevýhody LMS

Hlavní nevýhodou LMS je, že přítomností všech těchto nástrojů najednou se může systém pro studenty a zejména pro pedagogy, jakožto tvůrce kurzů, stát nepřehledným a těžkým na ovládání, přitom mnohdy pedagogové některé z nástrojů vůbec nepotřebují. Opět záleží na řešení konkrétního systému, mnohé z nich jsou velice přizpůsobitelné a jednotlivé nástroje se dají přidávat pomocí modulů, to však vyžaduje jistou odbornost.[1]

Dalším problémem LMS může být vzhled prostředí samotného, který může být ne úplně přívětivý, což ubírá na atraktivitě zejména ze strany studentů. Vývoj však jde neustále dopředu, a tak i moderní LMS dnes již mají vizuálně přívětivý vzhled.

3 Sociální síť

Sociální síť můžeme definovat jako online službu, která umožňuje jednotlivcům vytvořit si vlastní profil v rámci systému té které sítě a pomocí tohoto profilu navázat spojení s dalšími uživateli této sítě. [2] Mezi propojenými uživateli pak může probíhat komunikace a sdílení nejrůznějších informací, přičemž konkrétní podoba této komunikace se liší síť od sítě.

V mnohých ohledech sociální síť mohou připomínat learning management systémy, avšak většina z nich postrádá některé kritické funkce, které se od LMS očekávají.

3.1 Sociální síť jako LMS

Pokud pohlédneme na sociální síť s ohledem na vlastnosti LMS zjistíme, že některé vlastnosti mají společné, v některých dokonce LMS předčí a další vlastnosti v běžných sociálních sítích nenalezneme.

Z pohledu vytváření obsahu se sociální síť od LMS zase tolik neliší, i na sociálních sítích máme možnost vytvářet a nahrávat nejrůznější obsah a poskytovat zpětnou vazbu. Výhodou LMS v této oblasti zůstává, že vytváření obsahu je přímo přizpůsobeno využití ve výukovém prostředí, což se většinou odráží ve zjednodušení celého procesu. Nevýhodou běžných sociálních sítí také je, že nemáme možnost vytvořený obsah uložit na pozdější použití případně pro znovupoužití, alespoň ne přímo v prostředí sítě.

Komunikaci sociální síť zvládají samozřejmě více než dostatečně, v mnohých případech lépe než LMS. Sociální síť může sloužit jako komunikační platforma, kde mohou studenti a pedagogové mezi sebou diskutovat o zajímavých tématech a otázkách, například týkajících se probíraných témat. [3] Tyto diskuze navíc nemusí být omezeny pouze na prostředí jedné třídy, komunikace může probíhat až celosvětově, díky čemuž mohou studenti získat širší pohled na určitou problematiku, což u LMS nebývá možné. Snadná komunikace také zlepšuje spolupráci na skupinových projektech a usnadňuje kolaboraci studentů, u mladších žáků může usnadnit zapojení rodičů do výukového procesu. Rodiče mají možnost vidět, co se vlastně jejich děti učí, jaké jsou na ně kladené požadavky a jak se dětem ve škole daří, a to průběžně po celý školní rok. Je to právě komunikace kde sociální síť excelují.

Největší nedostatek sociálních sítí jako plnohodnotná náhrada za LMS se začne projevovat, když přijde na nástroje pro vyhodnocování. Naprostou většinu těchto nástrojů sociální síť úplně postrádají, můžeme se setkat s anketami, ale testy, elektronickou žákovskou knížku a sledování aktivity v běžných sociálních sítích nenalezneme. Je samozřejmě možné využít externí nástroje a odkazovat se na ně, ale tím

se systém může stát nepřehledným a neatraktivním jak pro studenty, tak pro pedagogy.

Podobně jako u nástrojů pro vytváření obsahu i u nástrojů pro administrativu se většina sociálních sítí nemůže LMS vyrovnat. Uživatelé sociálních sítí mají jen velmi omezenou možnost nastavení všech funkcí sítě a o nějaké správě systému ze strany běžného uživatele nemůže být vůbec řeč.

Toto porovnání není pro využití sociálních sítí jako zástupce LMS příliš přívětivé, avšak existují i sociální sítě, které jsou na využití ve výukovém prostředí přímo specializované a obsahují tak i nástroje LMS, které běžné sociální sítě nemají. Tyto sítě se dají označit za LMS s prvky sociální sítě. Krom toho se sociální sítě samozřejmě dají ve výukovém prostředí použít i jinak než jako plnohodnotný zástupce LMS a místo toho se zaměřit pouze na jeden z jeho aspektů.

3.2 Rizika sociálních sítí

Jak již bylo nastíněno v úvodu, sociální sítě jsou dnes součástí každodenního života velké většiny mladých lidí. Většina populárních sociálních sítí sice před vytvořením profilu vyžaduje minimální věk 13 let, avšak podle výzkumu České děti a Facebook 2015 více než polovina dotazovaných dětí mladších 13 let Facebook používá. [4] „Lze tedy říci, že velké množství českých dětí nerespektuje minimální věkovou hranici pro vstup na Facebook, tj. 13 let věku.“ [4]

U starších uživatelů pak podle údajů Českého statistického úřadu z 2. čtvrtletí 2015 sociální sítě používá 88,7 % dotazovaných jednotlivců ve věku 16-24 let, tedy ve studentském věku, a 88,2 % z nich je dokonce používá každý den. [5] Čerstvější údaje z roku 2016 dokonce hovoří ještě o něco vyšším čísle – 91,4 % dotazovaných ve věku 16-24 let. [6]

Se sociálními sítěmi se už neodmyslitelně vážou určitá rizika, proto je třeba dětské uživatele vést tak, aby sociální sítě uměli používat korektně a rizikům se vyvarovali. „Přestože jsou sociální sítě využívány zejména ve volném čase, mimo školní prostředí, je velmi důležitým úkolem současného pedagoga poskytovat žákům dostatečné informace. Začínající uživatele je třeba seznámit s možnými hrozbami a riziky.“ [7]

Obecně nejčastějšími riziky, se kterými je možné se setkat jsou krádež identity, podvodné jednání, kyber-stalking, kyber-grooming, kyber-šikana a sexting. Tato rizika samozřejmě nejsou omezena pouze na prostředí sociálních sítí, ale právě tam bývají nejrozšířenější.

Je několik způsobů, jak se těmto rizikům vyvarovat, tím nejzákladnějším je samozřejmě již zmíněná osvěta, a to nejen u studentů, ale také pedagogů, kteří sociální sítě ve výuce chtějí použít. Dalším možným řešením je omezit možnosti vzniku těchto rizik použitím uzavřené sociální sítě, nejen že k takové síti mají přístup pouze studenti a zaměstnanci školy, ale navíc má škola přehled o veškeré komunikaci na síti,

je tedy téměř nemožné, aby došlo k případům například kyber-groomingu a snižuje se i riziko kyber-šikany, tedy alespoň v rámci školní sociální sítě.

4 Přehled sociálních sítí

Jak již bylo uvedeno v úvodu, sociálních sítí je nepřeborné množství a druhů a vybrat tu vhodnou pro využití ve výukovém prostředí nemusí být úplně jednoduché. Proto se v této kapitole zaměřím na nejznámější sociální sítě a sociální sítě přímo navržené pro využití ve výuce a popíši jejich možnosti a omezení, případně možné výhody a nevýhody spojené s použitím ve výuce.

Všechny uvedené sociální sítě jsem sám osobně vyzkoušel a jejich funkce otestoval, veškerý základní popis sítí a jejich funkcí pak vychází právě z těchto zkušeností.

4.1 Facebook

Facebook je bezesporu mezinárodně nejznámější a nejpoužívanější sociální síť, od června 2017 má 2 miliardy uživatelských účtů. [?] i když se v žádném případě nejedná o sociální síť určenou přímo pro použití ve vzdělávacím prostředí, stále existují možnosti, jak ho do výuky zapojit a skutečně ho někteří pedagogové využívají.

Založit účet na Facebooku může zdarma každý člověk starší 13 let, avšak věková hranice není nijak striktně prosazována, pro ověření se pouze zadává datum narození, které je možné zfalšovat. [9] Nicméně pokud by pedagog chtěl Facebook použít ve výuce, musí s touto věkovou hranicí počítat. Další podmínkou založení účtu je platná emailová adresa, nebo telefonní číslo.

K použití Facebooku se nejčastěji používají internetové prohlížeče, ale existují aplikace, které umožňují jeho mobilní použití na chytrých telefonech a tabletech.

4.1.1 Základní popis Facebooku

Každý uživatel s vytvořeným účtem má svůj vlastní profil, kde má možnost vyplnit informace o své osobě, podle nastavení mohou tyto informace být veřejně dostupné, nebo dostupné pouze uživatelům, se kterými je navázáno „přátelství“. Pro navázání přátelství je potřeba poslat jinému uživateli žádost a on ji musí potvrdit.

Mimo přátelství existuje další způsob, jak navázat s dalšími uživateli Facebooku spojení a tím jsou skupiny. Skupiny mohou mít mnoho podob, může se například jednat o zájmové skupiny, ale také o skupiny pracovní. Podle nastavení skupina může být veřejná, tedy může se do ní připojit kdokoliv kdo o to stojí, nebo privátní, kam mohou jen uživatelé, kterým je od tvůrce skupiny zaslána pozvánka.

Konečně komunikace na Facebooku probíhá v základu primárně asynchronním způsobem, i když existuje i chat v podobě Facebook Messengeru. Každý uživatel má svou vlastní „Zed“, kde se mu zobrazují zprávy a obsah šířený ostatními uživateli, které má v přátelích, případně obsah šířený v rámci skupin, do kterých patří. Šířit se dají písemné zprávy, fotografie a videa, do skupin je navíc možné nahrávat další

typy souborů, odkud se dají stáhnout. v rámci skupiny se také dají vytvořit události, které upozorňují ostatní členy o nadcházejících akcích.

Mimo základu také existují nejrůznější rozšíření v podobě aplikací, které je možné z prostředí Facebooku používat, nejčastěji se jedná o hry, ale najít se dají i aplikace využitelné ve výuce, například nejrůznější kvízy.

4.1.2 Využití Facebooku ve vzdělávacím prostředí

Nezákladnějším způsobem využití Facebooku ve výukovém prostředí je vytvoření privátní třídní skupiny. v této skupině je pak možné šířit studijní materiály a komunikovat se studenty. Před šířením materiálů je nutné si uvědomit, že veškerý obsah šířený přes Facebook se defacto stává majetkem společnosti Facebook, se kterým společnost může nakládat podle svých představ. [9] Skupina také představuje místo, kde se studenti mohou ptát na otázky týkající se probírané látky a diskutovat mezi sebou i s vyučujícím.

V praxi, podle výzkumu provedeného v rámci bakalářské práce „Vztah středoškolských žáků a učitelů k využití sociálních sítí ve vzdělávání“, učitelé využívají Facebook především pro komunikaci s žáky, případně pro sdílení zajímavých článků a dalších zdrojů informací, podle pedagogů i studentů není však vhodný pro využití ve výuce samotné. [10] Zároveň výzkum odhalil několik hrozeb a obav ze strany pedagogů – časová náročnost používání sociálních sítí, nutnost určitého soukromí, ztráta kontroly nad zveřejněnými studijními materiály, použití sociálních sítí může žáky rozptylovat, což potvrzují i jiné studie. [10][11]

Dalším příkladem využití Facebooku z praxe je jako platforma pro prezentaci nejrůznějších školních projektů a získání zpětné vazby od spolužáků, rodičů či dokonce širší veřejnosti. [12][13]

4.2 Twitter

Další sociální síť v přehledu je Twitter, který je uveden především proto, že se svou funkcí velice liší od Facebooku, také má v porovnání s Facebookem o poznání menší uživatelskou základnu, jen 328 milionů aktivních uživatelů. [14] Opět se nejedná o sociální síť přímo do výuky určenou, ale svá uplatnění nachází, především v zahraničí.

Stejně jako u Facebooku i u Twitteru je podmínka pro založení účtu minimální věk 13 let, avšak Twitter je možné používat i bez založeného účtu, i když pouze pasivně, čtením příspěvků jiných uživatelů.

Twitter je možné použít pomocí internetového prohlížeče nebo aplikací na chytrá zařízení.

4.2.1 Základní popis Twitteru

Podobně jako na Facebooku, i na Twitteru má každý uživatel svůj profil, avšak informací na něm sdílené je mnohem méně. Každý uživatel má také možnost nastavit soukromí a zabezpečení svého účtu, a dokonce je možné aktivovat filtr na určitá slova, což se v prostředí školy jistě hodí.

Hlavní formou komunikace na Twitteru je pomocí krátkých zpráv s maximální délkou 140 znaků, navíc je k „tweetům“, jak se těmto zprávám říká, možné přidat obrázek nebo krátké video. Na tweet je možné odpovědět, nebo ho nasměřovat přímo na určitého uživatele za pomoci znaku pro zavináč (@) a zprávu je možné označit pomocí takzvaných hashtagů (#), což v podstatě říká, o čem tweet je. Tweety je možné označit jako oblíbené, nebo je takzvaně „retweetnout“, čímž se vlastně přepošle všem uživatelům, se kterými máme navázané spojení.

Spojení uživatelů Twitteru neprobíhá pomocí přátelství, ale za pomoci sledování, přičemž každý uživatel může sledovat jakéhokoli dalšího uživatele bez nutnosti žádat o povolení. Uživateli se pak zobrazují tweety od všech uživatelů, které sleduje. Tweety je také možné vyhledávat podle uživatele, i když ho přímo nesledujete, nebo podle určitého hashtagu.

Tweety slouží spíše pro sdílení myšlenek, zpráv, odkazů a dalších zajímavostí nežli ke komunikaci klasické, k té je možné použít soukromých zpráv, které ostatní uživatelé nemají možnost vidět.

4.2.2 Využití Twitteru ve vzdělávacím prostředí

Využití Twitter ve vzdělávacím prostředí je omezené, především kvůli malému množství typů souborů, které je možné šířit, a samozřejmě také kvůli omezení délky tweetu, 140 znaků přeci jen není mnoho. Stále však své využití najde, především pro zpestření výuky.

Praktické příklady využití Twitteru přicházejí především ze zahraničí, kde se využívá hned několika způsoby. Studenti sami zveřejňují tweety o tom, co se za hodinu naučili, které si mohou přečíst rodiče a mít tak přehled o aktivitách svých ratolestí. [12][15] i přes omezení tweety mohou sloužit pro připomenutí domácích úkolů a dalších událostí týkajících se školy. Stejně tak mohou sloužit jako referenční materiál při opakování, například vyfocení tabule a přiložením fotografie k tweetu, který se označí příslušným hashtagem. Dalším zajímavým způsobem, jak se Twitter využívá je jako platforma pro kladení studentských otázek na určité téma, pokud bude otázka označena vhodným hashtagem, mohou na ně dokonce odpovědět i experti z oboru.[15]

4.3 Yammer

Yammer je uzavřenou sociální sítí od firmy Microsoft, která je původně určena pro využití v korporátním prostředí, tedy pro komunikaci a kolaboraci zaměstnanců v rámci firmy či korporace, avšak své uplatnění našla i ve výukovém prostředí.

Přístup k Yammeru je součástí některých verzí Microsoft Office 365, na rozdíl od jiných sociálních sítí tedy není úplně volně přístupný. Každá korporace či škola využívající Yammer, má v rámci sítě vlastní privátní doménu, v podstatě vlastní podsít, do které mají přístup pouze uživatelé s příslušným doménovým jménem, tedy mohou do ní pouze uživatelé s povolením od vlastníka podsítě. Tato vlastnost odstraňuje naprostou většinu rizik, která se běžně váží s používáním sociální sítě, a tedy i jednu z hlavních nevýhod využití sociálních sítí ve výukovém prostředí.

Propojení s Office 365 také přináší tu výhodu, že pokud již škola tento systém má zavedený, není potřeba zaměstnancům a studentům vytvářet nové uživatelské účty a skupiny.

4.3.1 Struktura Yammeru

Yammer se svou základní funkcionalitou velice podobá Facebooku. Stejně jako na Facebooku i zde má každý uživatel svou „Zed“, na které vidí všechny příspěvky od ostatních uživatelů. Na rozdíl od Facebooku na Yammeru neexistují „přátelství“, všichni uživatelé jsou součástí jedné sítě a příspěvek směřovaný do celé sítě tak vidí všichni uživatelé sítě. Tato vlastnost může být vhodná především pro celoškolské sdělení, avšak pokud by takto probíhala běžná komunikace mezi pedagogy a studenty, síť by se rychle stala nepřehlednou.

Proto podobně jako na Facebooku i zde existují skupiny, které umožňují organizaci sítě, například rozdělení na jednotlivé třídy, vyučovací předměty, skupinové projekty a podobně, komunikaci probíhající v rámci skupiny pak mají možnost vidět pouze členové skupiny. Každá skupina má vlastní popis a do postranního panelu je možné připnout důležité soubory, odkazy a poznámky pro snadný a rychlý přístup k nim.

Skupiny může vytvářet každý uživatel a podle nastavení může být skupina veřejná nebo privátní. Do veřejné skupiny se může přidat kterýkoliv uživatel, do privátní mají přístup pouze uživatelé určení administrátorem skupiny, tím je zakladatel skupiny, případně další uživatelé určení zakladatelem.

4.3.2 Komunikace na Yammeru

Komunikace samotná probíhá pomocí příspěvků, ke kterým je možné připojit nejrůznější multimediální soubory a odkazy, navíc je možné jeden příspěvek rozeslat několika skupinám či jednotlivcům najednou. Příspěvky také mohou být

označeny hashtagy, podobně jako na Twitteru, pomocí nichž se následně dají vyhledávat a filtrovat. Pro snadné dohledání důležitých či zajímavých příspěvků existuje také možnost jejich uložení. Vyhledávání sdílených souborů je také zjednodušené, veškeré soubory jsou k nalezení v samostatné záložce, buď v rámci celé sítě nebo v rámci skupiny, není tedy nutné procházet všechny příspěvky.

Kromě běžných příspěvků je k dispozici také anketa, na kterou mohou ostatní uživatelé odpovídat. Zajímavá je také pochvala, což je druh příspěvku, pomocí kterého je možné pochválit jiného uživatele, prakticky se pochvala příliš neliší od běžného příspěvku, navíc je označení chváleného a speciální grafika, která slouží jako odznáček. Posledním speciálním druhem příspěvku je oznámení, které dovoluje použití nadpisu a speciálního formátování, výhodou oznámení je, že je v rámci skupiny lépe viditelné nežli běžné příspěvky. Oznámení ve skupině může použít pouze administrátor skupiny.

Mimo této asynchronní komunikace podporuje Yammer i komunikaci synchronní ve formě chatu.

4.3.3 Propojení Yammeru

Vzhledem k tomu, že Yammer je součástí balíčku Microsoft Office 365 mají uživatelé přístup i k dalším nástrojům jako je emailový klient Outlook, běžné aplikace sady Office (Word, Excel atd.), cloudové úložiště OneDrive, kalendář a další. Všechny tyto nástroje společně s Yammerem jsou přístupné z jednoho prostředí a mnoho z nich je nějakým způsobem do Yammeru integrováno, například je možné nahrát soubor přímo z OneDrive, nebo otevřít sdílený dokument pomocí Office Online přímo v prohlížeči.

Existují také další aplikace třetích stran, které se k Yammeru dají připojit, ale není jich mnoho a naprostá většina z nich je zaměřena na použití v korporátním prostředí.

Kromě webového rozhraní Yammer stejně jako v podstatě dnes všechny sociální sítě má k dispozici mobilní aplikaci, která umožňuje jeho použití na chytrých telefonech a tabletech.

4.3.4 Využití Yammeru ve vzdělávacím prostředí

Ve své podstatě se Yammer téměř neliší od Facebooku, a tak i jeho využití ve vzdělávacím prostředí je podobné, avšak jak již bylo zmíněno má Yammer tu výhodu, že se jedná o síť uzavřenou a plně pod kontrolou školy, takže se eliminuje většina vnějších rizik s využíváním sociálních sítí spojených, studenti si však stále mohou posílat soukromé zprávy, nebo vytvořit skupinu, do které mají přístup pouze oni a administrátoři sítě, takže riziko kyberšikany kompletně zažehnáno není.

Celkově se však dá jistě říci, že Yammer je bezpečnější, a tak může být vhodný pro použití i s mladšími studenty.

4.4 Edmodo

Jednou ze sociálních sítí přímo určených pro použití ve výukovém procesu je Edmodo. Stejně jako jiné sociální sítě dovoluje komunikaci, kolaboraci a sdílení studijních zdrojů a materiálů, navíc v sobě však má zabudované nástroje, které běžně nalezneme v learning management systémech – nástroje pro testování, hodnocení a administraci.

Jakožto sociální síť určená pro výuku je veliký důraz kladen na bezpečnost studentů, Edmodo je tedy síť pro studenty uzavřenou, podobně jako Yammer, navíc však studenti nemohou posílat soukromé zprávy spolužákům, pedagog tak má kompletní přehled o studentské komunikaci a snižuje se i riziko kyberšikany.

Prostředí Edmoda je dostupné pomocí webového rozhraní, nebo pomocí aplikace, která je dostupná na zařízení Android a Apple. Prostředí je dostupné v několika jazycích, avšak čeština mezi nimi není, což může jistě představovat problém, prostředí je sice jednoduché a intuitivní na používání ale absence češtiny může snižovat jeho atraktivnost jak pro studenty, tak pro pedagogy.

4.4.1 Uživatelské účty na Edmodu

Je samozřejmostí, že pro použití Edmoda je potřeba mít vlastní uživatelský účet, který lze vytvořit zcela zdarma. Na rozdíl od běžných sociálních sítí má Edmodo tři různé typy účtů – učitelský, studentský a rodičovský. Typ uživatelského účtu pak určuje způsob, jakým se síť dá využívat.

Vytváření uživatelských účtů může probíhat běžným způsobem, nebo je možné použít synchronizaci se školním informačním systémem, což vytvoření účtů zautomatizuje a v případě některých systémů dokonce vytvoří skupiny a rozřadí do nich pedagogy a studenty podle třídního rozdělení v systému. [16]

Všechny uživatelské účty mají možnost nastavení upozornění, která mohou poslat email, nebo upozornění do mobilní aplikace. Nastavení je velice flexibilní a je možné ovládat za jakých okolností se upozornění pošle, například když je před vypršením lhůty pro odevzdání úkolu.

4.4.1.1 Učitelský účet

Pro vytvoření učitelského účtu je potřeba použít platný email, případně je možné použít takzvaný systém single sign-on (jedno přihlášení), který umožňuje přihlásit se s již existujícím účtem Google nebo Office 365. Při vytváření účtu má také pedagog možnost vyplnit školu, na které vyučuje, to slouží především pro usnadnění spojení s dalšími pedagogy na škole vyučujícími.

Stejně jako na většině dalších sociálních sítí i na Edmodu je součástí uživatelského účtu profil, učitel může do profilu mimo standartních informací o sobě také vyplnit svůj rozvrh, do kterého mohou nahlédnout studenti.

Uživatel s učitelským účtem může vytvářet skupiny, používat pokročilé nástroje pro tvorbu a evaluaci úkolů a testů, spravovat elektronickou žákovskou knížku a kalendář, do kterého může přidávat školní akce, a navazovat spojení s dalšími pedagogy, buď přímo nebo za pomoci mezinárodních komunit, k dispozici má také nejruznější výukové aplikace a materiály publikované v rámci obchodu Edmodo Spotlight.

4.4.1.2 Studentský účet

Na vytvoření studentského účtu není potřeba email, avšak je potřeba zadat kód skupiny, do které se po vytvoření student přiřadí, před vytvářením studentských účtů je tedy nutné mít skupiny připravené ze strany pedagoga. Vytvořit studentský účet pro studenty mladší 13 let je pak povoleno pouze pokud existuje povolení od rodiče nebo opatrovníka. [17] Při vytváření studentského účtu je nově vyžadováno buď telefonní číslo nebo email jednoho z rodičů, aby mohli být o používání Edmoda jejich dětmi informováni.

Student samozřejmě může být součástí několika skupin současně, přičemž nemá možnost komunikovat ani jinak interagovat s uživateli mimo skupiny, kterých je členem, výjimkou je nový nástroj Edmodo Play. v rámci skupiny může student psát příspěvky, které mohou vidět další členové skupiny a odpovídat na ně, mimo to má možnost odevzdávat úkoly, odpovídat na ankety a vyplňovat testy zadané od učitele. Veškeré aktivity, které má za úkol splnit, jsou přehledně zobrazené v postranním panelu.

Již zmíněný nástroj Edmodo Play, který je v době psaní bakalářské práce stále ve zkušebním provozu, dává studentům prostor pro kladení otázek, na které mohou odpovídat ostatní studenti z celého světa. Součástí jsou i oficiální testy, které jsou roztržiděné podle předmětu a ročníku, za jejichž plnění může student získávat odznaky.

4.4.1.3 Rodičovský účet

Pro založení rodičovského účtu je stejně jako u učitelského potřeba zadat platný email, navíc je nutné účet svázat alespoň s jedním účtem studenta, čemuž se děje za pomoci kódu unikátního pro každý studentský účet.

Rodičovský účet je oproti učitelskému a studentskému účtu omezen pouze na prohlížení, rodiče mohou vidět veškeré nadcházející i minulé úkoly a testy svých dětí společně s jejich hodnocením a mohou tak kontrolovat průběh jejich studia. Dále mají možnost vidět veškeré zprávy poslané jejich dětmi v rámci sítě, nadcházející

události, které pedagog uveřejnil pro své studenty, a veškeré zprávy poslané jejich dětmi v rámci sítě. Rodič tak v systému má roli výhradně pasivní.

4.4.2 Struktura Edmoda

Edmodo je stejně jako Yammer a Facebook strukturováno do skupin, zde je však tento koncept ještě zdůrazněn tím, že studentské účty vůbec nemohou bez skupiny existovat, skupiny navíc mohou vytvářet pouze uživatelé s pedagogickými účty. Skupiny mají svůj název a další nastavení ryze informačního rázu, je možné je i barevně označit pro jednodušší orientaci. v rámci skupiny je také možné vytvořit jednu úroveň podskupin, lze tedy studenty v rámci jednoho předmětu či třídy rozdělit na skupinky a pracovat s nimi odděleně, což je vhodné například při práci na skupinových projektech.

Přístup do skupiny je možný pouze pomocí unikátního skupinového kódu, nebo prostřednictvím pozvánky – pomocí emailu, přímého odkazu na skupinu, nebo přímého přidání do skupiny. Možnost, že by se do skupiny dostal někdo nepovolaný je tak téměř úplně vyloučena, kdyby se snad přeci dostal kód skupiny do nepovolaných rukou, je možné uživatele ze skupiny odstranit a vygenerovat kód nový, nebo skupinu úplně uzamknout a zabránit tak dalšímu přístupu. Uzamčení skupiny se také děje automaticky dva týdny po vytvoření, samozřejmě se však dá znovu odemknout.

Skupiny se dají kdykoliv odstranit, čímž se však mažou i všechny zprávy, soubory, úkoly a testy poslané a odevzdané v rámci skupiny. Lepším řešením je archivace skupiny, čímž se zamezí novým příspěvkům, ale veškerý již existující obsah zůstane zachován, navíc se skupina může z archivu kdykoliv obnovit.

Kromě skupin vytvářených pedagogy existují na Edmodu také velké mezinárodní komunity, do kterých se může přidat jakýkoliv pedagog. Komunity jsou rozříděné podle oborů a pedagogové v nich mezi sebou mohou sdílet zajímavé články a nejrůznější zdroje, pokládat otázky a vést konverzace. Pedagog je také součástí uzavřené komunity v rámci jeho školy. Mimo komunit mohou pedagogové navázat přímé spojení s dalšími pedagogy podobně jako přátelství na Facebooku.

4.4.3 Příspěvky v rámci Edmoda

Základním příspěvkem, který mohou použít jak pedagogové, tak studenti je základní textová zpráva sdílená v rámci skupiny, případně přímo specifickému uživateli. k tomuto textu je samozřejmě možné přidat multimediální soubory a hypertextové odkazy.

Rozdíl mezi pedagogickým a studentským účtem je, že pedagog může jeden příspěvek sdílet s několika skupinami či uživateli najednou, naproti tomu student může příspěvek poslat pouze do jedné skupiny nebo jednomu pedagogovi. Jak již

bylo zmíněno, studenti nemohou vést soukromou konverzaci mezi sebou, pouze s pedagogem. Navíc má pedagog možnost veškeré příspěvky připravit dopředu a nastavit datum, kdy se zveřejní.

Kromě základního textového příspěvku v Edmodu nalezneme stejně jako v Yammeru a Facebooku anketu, navíc Edmodo disponuje několika nástroji, které jsou běžně k nalezení v learning management systémech – nástroje na tvorbu testů a úkolů.

4.4.3.1 Testy a úkoly v Edmodu

Testy a úkoly jsou speciální příspěvky, které může tvořit pouze pedagog. u úkolů kromě názvu a zadání může pedagog nastavit mezní datum pro odevzdání a jestli je možné odevzdávat i po tomto datu. k úkolům i k jejich řešením lze připojit multimediální soubory a hypertextové odkazy stejně jako u standartního příspěvku. Pedagog má jasný přehled o tom, kdo úkol odevzdal a kdy a může ho po jeho odevzdání ohodnotit, nebo vrátit zpět k opravě, přitom existuje možnost vést ohledně úkolu konverzaci pomocí komentářů.

Při tvoření testu je také potřeba vytvořit jednotlivé otázky, na výběr je z několika možných typů – s jednou správnou odpovědí, pravda/nepravda, krátká tvořená odpověď, doplňování prázdných políček a přiřazování. u každé otázky lze nastavit bodové ohodnocení, které probíhá automaticky, kromě tvořené odpovědi, která se musí ohodnotit manuálně po odevzdání testu. Nastavení při tvoření testu umožňují určit časový limit, zda se studentům po odevzdání zobrazí správné odpovědi a náhodné míchání otázek. k otázkám je možné přiložit soubory a hypertextové odkazy. Při vytváření testu se automaticky kontroluje jeho technická správnost, tedy například že žádná odpověď nezůstane nevyplněna. Pedagog má kdykoliv možnost test vyzkoušet a existuje i možnost vytvořený test vytisknout. Stejně jako u úkolů má pedagog přehled o všech odevzdaných testech a může se studentovi test okomentovat.

Hodnocení úkolů i testů je možné přidat do elektronické žákovské knížky, která je součástí Edmoda, není to však nutností, lze tedy vytvořit cvičné testy a dobrovolné úkoly. Veškeré vytvořené úkoly, testy i otázky se pedagogovi přidávají do knihovny, odkud je může znovu použít například v jiné skupině, aniž by musel obsah pracně znovu vytvářet.

4.4.4 Další nástroje Edmoda

Již zmíněná knihovna zdrojů dává pedagogům možnost uložit vytvořený nebo důležitý obsah pro rychlé použití v rámci Edmoda. Studenti mají obdobný nástroj nazvaný „Backpack“, neboli batoh, kam si mohou ukládat studijní materiály, řešení domácích úkolů, příspěvky od ostatních uživatelů a další obsah. Kromě úložiště

v rámci Edmoda je možné navázat spojení s úložišti Google Disk a OneDrive a nahrávat soubory odtud. Navíc má Edmodo integraci Office Online, který umožňuje vytváření a editaci Word, Excel a PowerPointových dokumentů přímo ve webovém prohlížeči a následné uložení do knihovny či batohu.

Součástí Edmoda je i elektronická žákovská knížka, do které se zapisují všechny tak nastavené úkoly a testy a jejich hodnocení. Každý student má své hodnocení v rámci každé skupiny, do které náleží. Student si může žákovskou knížku kdykoliv prohlédnout. z pohledu pedagoga by se dalo říci, že se jedná spíše o elektronickou třídní knihu, v každé skupině má pedagog přehled o všech studentech a jejich hodnocení za jednotlivé úkoly a testy, hodnocení také odsud může přímo měnit. Existuje i možnost vložit hodnocení za další činnosti, například za aktivitu při hodině.

Zmíněn již byl i kalendář, který má každý student a pedagog k dispozici. v kalendáři má každý jasný přehled o zadaných úkolech a testech, datu jejich odevzdání a skupiny, které se týkají. Do kalendáře je také možné vložit osobní poznámky a akce, které pedagog může sdílet se skupinami, například je takto možné tříde oznámit konání výletu nebo třídních schůzek.

Součástí Edmoda je i obchod Edmodo Spotlight, ve kterém jsou k nalezení nejrůznější učební aplikace, studijní materiály a školení pro pedagogy. Některý obsah je poskytován zdarma, jiný za peníze, naprostá většina je však v anglickém jazyce. Dalším nástrojem, který není v českých podmínkách využitelný je Snapshot, což je nástroj na automatickou tvorbu standardizovaných testů pro americké školy.

4.5 Další sociální sítě

Sociálních sítí je přirozeně mnohem více, jejich možnosti využití ve výukovém prostředí jsou však omezené nebo se svou funkcí velice podobají již podrobněji zmíněným sociálním sítím. Za zmínku stojí Google Classroom, iTřída a Schoology.

4.5.1 Google Classroom

Google Classroom, nebo také Google Učebna, je součástí balíčku aplikací G Suite for Education, který mimo jiné obsahuje Gmail, Disk, Kalendář a Dokumenty. Jedná se o komplexní řešení pro školy, které má za úkol zvyšovat produktivitu a usnadňovat práci jak pedagogům, tak studentům. [18]

Google Učebna samotná je v podstatě sociální síť pouze v rámci jedné třídy, samozřejmě jeden uživatel může být součástí více tříd, ale ty jsou od sebe striktně odděleny. Učebna umožňuje komunikaci pomocí textových příspěvků, ke kterým je možné přidávat multimediální soubory, mimo jiné i přímé odkazy na YouTube videa. Veškeré sdílené soubory se ukládají do sdílené složky na Google Disku. Pedagog má možnost vytvářet úkoly, má přehled o jejich odevzdání, může je hodnotit, vrátit

k opravě a poskytovat zpětnou vazbu. v rámci Učebny není možné vytvářet plnohodnotné testy, pouze jednotlivé otázky, a to pouze typu výběr správné odpovědi a krátká tvořená odpověď.

Výhodné je propojení s dalšími aplikacemi z balíčku, takže je například možné vytvářet řešení úkolu přímo v Dokumentech a termíny odevzdání se zobrazují v Kalendáři.

Google Učebna je nyní otevřena i pro širší veřejnost, avšak pro její používání je nutné souhlasit s podmínkou, že nebude využívána ve školním prostředí. Pro využití ve škole je nutné, aby škola pořídila celý balíček G Suite for Education, který je zdarma.

4.5.2 iTřída

Ryze český projekt iTřída je sociální sítí přímo určenou do výukového prostředí. Inspirací pro projekt byly další již existující sociální sítě, konkrétně Edmodo, Facebook a Google+, i proto je funkcionalita iTřídý těmto sítím velice podobná, a to především Edmodu. [19]

Jedna vlastnost iTřídý, která ji odděluje od konkurence je, že její součástí je i přístup k více než 140 000 nejrůznějších studijních materiálů od českých pedagogů, jež je možné sdílet se studenty.

4.5.3 Schoology

Schoology je další sociální sítí přímo určenou pro použití ve výukovém prostředí, krom několika drobností a jiného rozhraní je její funkcionalita prakticky totožná s Edmodem. Za zmínku také stojí, že Schoology má také placenou Enterprise verzi, která ze sítě dělá plnohodnotný LMS systém s analytickými nástroji a plnou kontrolou nad celou školní sítí. [20]

5 Výzkum

5.1 Metoda výzkumu

Hlavní náplní praktické části bakalářské práce je výzkum, který má za úkol zjistit aktuální stav využívání sociálních sítí ve vzdělávacím prostředí na českých školách. Soustředit jsem se ve výzkumu chtěl na sociální sítě do výukového prostředí přímo stavěné nebo přinejmenším vhodné, do problematiky jsem chtěl skutečně proniknout a zjistit všechny okolnosti a provázanosti, proto jsem zvolil výzkum kvalitativní. [21]

Konkrétní formu kvalitativního výzkumu jsem zvolil mnohonásobnou případovou studii, kterou jsem řešil pomocí polostrukturovaných hloubkových rozhovorů s pedagogy. Než jsem však k těmto rozhovorům mohl přejít, bylo potřeba stanovit si základní výzkumné otázky a podle nich vytvořit jakousi osnovu otevřených otázek, podle které by se rozhovory měli řídit. Základní výzkumné otázky jsem si stanovil takto:

- Jakým způsobem jsou sociální sítě zapojeny do výukového procesu?
- Proč právě sociální sítě?
- Jaká je míra využívání sociální sítě na škole?
- Jaká je na používání sociální sítě odezva?
- Jak probíhá administrace sociální sítě?
- Vyskytli se v souvislosti s používáním sociálních sítí na škole nějaké problémy?

Tyto základní otázky jsem následně rozvedl a vytvořil osnovu otevřených otázek, kterých jsem se při provádění rozhovorů samotných držel, otázky byli samozřejmě pouze orientační a často se v průběhu rozhovoru měnili:

- Jakým způsobem zapojujete sociální sítě do výukového procesu?
 - Používáte ji i přímo při výuce? Jak?
 - Které funkce sítí používáte?
 - Zapojujete do používání sociální sítě i rodiče studentů? Jak?
- Proč právě sociální sítě?
 - Místo klasických LMS?
 - Proč ta konkrétní sítě?

- Kdo všechno na škole sociální síť používá?
 - Doporučil(a) jste síť kolegům z pedagogického sboru? Jejich reakce?
- Jaká je odezva na používání sociální sítě na škole?
 - Ze strany vedení, studentů, rodičů studentů?
 - Používají studenti sociální sítě i mimo výuku? Jak?
- Jak probíhá administrace sociální sítě?
 - Jak probíhalo prvotní zavedení?
 - Kdo se o ní stará?
 - Jaká je časová náročnost?
- Narazili jste v souvislosti s využíváním sociální sítě na škole na nějaké problémy?
 - Máte používání sociálních sítí ošetřeno ve školním řádu? Jak?

Dalším nutným krokem bylo najít školy a pedagogy, kteří skutečně sociální síť vhodné do výuky používají. Tento krok se ukázal jako nejtěžší část celé bakalářské práce, protože skutečně příliš takových škol a pedagogů v České republice není. Díky pomoci vedoucí práce paní Mgr. Michaly Kotlasové jsem získal kontakt na prvního pedagoga, který do výukového procesu na škole zavedl sociální síť Yammer, od tohoto pedagoga jsem pak dostal kontakt na dalšího, také používajícího Yammer. Další dva pedagogy ochotné podstoupit rozhovor jsem našel a kontaktoval za pomoci sociální sítě samotné, konkrétně za pomoci Edmoda. Dva z dotazovaných pedagogů pracují na víceletých gymnáziích ve středočeském kraji, jeden na základní škole v Praze a poslední na víceletém gymnáziu v Českých Budějovicích. Vzorek respondentů je bohužel nižší a nemusí nutně reprezentovat všechny možné způsoby využívání sociálních sítí, avšak domnívám se, že jednotlivé případy se od sebe lišili natolik, že pokryli většinu možností.

Rozhovory samotné byli pořizovány v jednom případě osobně, v dalších třech dálkově za pomoci telefonu a za pomoci aplikace Skype. Veškeré rozhovory byli anonymní a byli nahrávány se souhlasem dotazovaných. Celková délka rozhovorů byla přibližně 120 minut. Veškeré rozhovory jsem následně přepsal do písemné podoby pro usnadnění jejich analýzy, přepsané rozhovory jsou na něco málo přes 48 normostran.

5.2 Analýza rozhovorů

Po provedení všech rozhovorů a jejich přepisu jsem přešel na jejich analýzu, vybral jsem relevantní pasáže, které jsem zařadil do souvislostí, porovnal jsem zkušenosti jednotlivých pedagogů a vytvořil jsem shrnutí všech poznatků. [21]

Z analýzy rozhovorů vyšlo najevo, že existují dva velice odlišné způsoby zařazení sociální sítě do výukového prostředí. Jedním z těchto způsobů bylo vytvoření skutečně celoškolské sociální sítě, kde každý pedagog a student školy má svůj uživatelský účet a přístup do sítě. Naproti tomu druhým způsobem je pouze vytvoření třídní skupinky v rámci sociální sítě, v tomto případě se jedná o iniciativu individuálních pedagogů.

Způsob zařazení se odráží téměř ve všech aspektech využívání sociálních sítí – od výběru konkrétní sítě, přes způsob využití až po angažovanost pedagogů i studentů.

5.2.1 Proč sociální sítě

Důvody, proč oslovené školy a pedagogové zavedli sociální sítě byli různorodé. v některých případech škola již používala standardní learning management systém, který se však u studentů ani u pedagogů příliš neosvědčil. Pro pedagogy byl systém příliš složitý na používání. i po proškolení systém používalo jen minimální procento pedagogického sboru, navíc většinou pouze učitelé informatiky. „*Prakticky to fungovalo tak, že jak jsme se s [Moodlem] jakoby naučili, naučili jsme s tím učitele, ale když jsme se pak na konci roku zeptali, kdo to reálně používá, tak tam byli, já nevím, dva-tři, z toho jako teda jeden já a ty ostatní to byli v podstatě jenom učitelé informatiky.*“ Pro studenty pak nebyl systém atraktivní na používání, což se odráželo na jejich využívání systému, i v případech kdy si sami vyžádali zveřejnění studijních materiálů se do systému podívalo minimální množství z nich. „*I když jsem jim to dal na ten Moodle a potom jsem se jich zeptal kdo se na to podíval v podstatě na ten odkaz, tak jako málokdo zvednul ruku, přestože ta iniciativa k tomu zveřejnění vzešla od nich.*“ Hledali proto alternativní systém pro řešení vedení výuky a od zahraničních kolegů přišla inspirace pro použití sociální sítě.

V dalším případě škola hledala vhodný nástroj, který by pomohl zlepšit komunikace v rámci školy, klasické learning management systémy tyto nástroje sice obsahují, ale sociální sítě jsou k tomuto použití mnohem vhodnější. LMS obsahují nástroje, které škola nevyžadovala a působili by spíše negativně, protože by systém dělali složitější na používání, než je potřeba, znamenalo by to složité zaškolení studentů i pedagogů. Naopak sociální sítě jsou něco, s čím jsou především studenti většinou dobře seznámeni a umějí je používat, což školní sociální síť dělá atraktivní. „*Studenty vůbec to nemusím učit, pro ně je to úplně běžná komunikace... a z učitelů, ty*

mladší vlastně ho stejně mají, v dnešní době i spousta pracovních věcí se přesouvá na Facebook.“

Našli se i případy, kdy individuální pedagogové pouze hledali doplněk do výuky, který by jim umožnil šířit studijní materiály a řešit třídnické záležitosti a sociální síť jim buď byla doporučena nebo to bylo něco s čím již uměli pracovat.

5.2.1.1 Výběr konkrétní sociální sítě

Výzkum se zaměřoval především na sociální sítě do výuky vhodné, i přes to byl několikrát zmíněn Facebook, ať už v souvislosti minulých zkušeností pedagogů s jeho využíváním, nebo pouze jako příhodné porovnání ke konečně zvolené platformě.

Nejčastěji byl Facebook zmiňován ve víceméně negativním kontextu, konkrétně že při vybírání vhodné sociální sítě hned věděli, že Facebook nechtějí. Prvním z důvodů bylo věkové omezení pro používání Facebooku, dotazovaní pedagogové pracují na základních školách a gymnáziích, které samozřejmě navštěvují žáci mladší třinácti let. Druhým důvodem byla otevřenost Facebooku, vyjádřeny byli obavy o bezpečnost zejména mladších studentů a v souvislosti s nejistotou, kde mohou končit sdílené příspěvky a obsah. *„Já jsem nechtěl Facebook, a to hlavně z toho důvodu, že ten systém je neuvěřitelně otevřený, už z hlediska bezpečnosti, hlavně pro ty mladší studenty je dost nebezpečný.“* Třetím důvodem bylo osobní soukromí, tedy pedagogové nechtěli se svými studenty sdílet osobní Facebook. *„Jednak jak je tam to omezení třináct let věku, zadruhé já prostě mám třeba na Facebooku fotky z, já nevím, dovolený a ne třeba vždycky jako chci aby. . . chci se s nimi dělit se svými žáky.“* Zmíněno také bylo, že ne každé vedení školy musí souhlasit s komunikací se studenty přes Facebook. *„Jednak ne všechny školy mají takovou jako politiku, že se jim to líbí, když učitelé komunikují se studenty na Facebooku.“*

Facebook však měl i svůj pozitivní ohlas, v jednom případě pedagožka dříve Facebook ve výukovém prostředí používala a shledala, že zejména pokud studenti Facebook skutečně používají, je jistější, že sdílené informace skutečně viděli, což je vhodné především pro třídnické účely, méně pro účely ryze vzdělávací. *„Ono jsem totiž měla třídu jako třídní, takže spíš jsem potřebovala jim něco sdělit, tak to bylo skoro ideální, že to člověk viděl, kdo to hned četl, a ještě teda večer tu informaci dostali spíš, než kdybych se snažila je vlastně jenom mailem nebo něčím jiným.“*

Požadavky na školní sociální síť tedy byli především aby byla síť uzavřená a pod kontrolou školy, ale aby se zároveň podobala známým sociálním sítím. Dalším požadavkem pro školy, které se chystali sociální síť nasadit celoškolně bylo, aby bylo co možná nejvíce zjednodušeno její zavedení. Tyto školy měli již položenou infrastrukturu v podobě školního informačního systému a potřebovali zvolit takovou sociální síť, která dovoľovala jednoduché připojení na tento systém. Zda sociální síť také navíc obsahovala pokročilejší nástroje LMS pro vytváření

obsahu a hodnocení se vůbec v kritériích neobjevovalo, pokud síť takové nástroje měla byl to spíše jen bonus.

Pro celoškolní sociální síť byl volen Yammer, který splňoval požadavek uzavřenosti a byl součástí Microsoft Office 365, který tyto školy již používali. Individuální pedagogové volili sociální síť Edmodo, která splňovala jejich kritéria a je volně dostupná pro každého.

5.2.2 Způsoby využití

Způsoby, jakými oslovení pedagogové využívají sociální sítě jsou různorodé. Všichni dotazovaní používají sociální sítě ke sdílení nějakého obsahu, ve většině případů se jedná o studijní materiály. „*Vlastně ho používám více méně jenom jako nástěnku takovou, kam dávám slovíčka, který si zpracovávám v quizletu a dávám tam různé odkazy na gramatiku, k procvičování. Takže jako vlastně doplněk k přípravě na testy. Někdy to otevřu v hodině.*“ z dotázaných pedagogů, kteří používají Edmodo používá pokročilejší nástroje pro tvorbu úkolů a testů pouze jeden, pochvaluje si přitom, že vytvořené testy má později k dispozici a používá je s dalšími třídami. Další dotazovaný stále prozkoumává možnosti, avšak kvůli nedostatku vlastního času a malého zájmu ze strany studentů zatím síť primárně používá pouze pro sdílení studijních materiálů, hlavní potenciál sociální sítě jako platformy pro komunikaci tedy zůstává v tomto případě z velké části nenaplněn. Yammer takovéto nástroje sice nemá, avšak dotazovaní pedagogové síť k zadávání a odevzdávání úkolů používají, k čemuž využívají zabudované funkce Office 365 pro sdílení dokumentů. „*(. . .) zadávám úkoly, nebo jelikož skoro všechno sdílíme už cloudově, tak když jim chci dát nějakou složku, do které mi nahrávají soubory, tak to jim tam dávám.*“

Částečně již zmíněno bylo i využití přímo při vyučovací hodině, studenti na síti mohou mít k dispozici program hodiny, podle kterého se řídí, nebo právě promítaný výukový obsah, který si mohou procházet vlastním tempem. „*Častokrát když se procházím tou třídou, tak vidím, že ta prezentace, kterou já mám na tej tabuli promítnutou, nebo na plátně, tak jim svítí na těch monitorech a oni si zrychlují a zpomalují tak, jak potřebují.*“ Podobným způsobem sociální síť používají i pedagogové samotní, pro snazší a rychlejší přístup si na sociální síť připraví obsah hodiny, se kterým následně při hodině dále pracují. Někteří oslovení pedagogové při hodině sociální síť využívají i pro získání zpětné vazby od studentů – někteří od studentů vyžadují odevzdání práce odvedené při hodině, jiní využívají zabudovaného nástroje anketa pro rychlé ověření, jak třída pochopila probranou látku, nelze však tento nástroj použít pro přímé testování, jelikož není možné konkrétně dohledat kdo jak hlasoval. „*Jo to hlasování jde samozřejmě využít pro nějakou rychlou zpětnou vazbu po hodině, ale i třeba forma. . . no, ne úplně test, protože jako by ty výsledky by se z toho řekněme dostávali hodně, hodně špatně.*“

Dalším použitím je pro oživení aktivit při hodině, kde se využívá komunikace, kterou sociální sítě usnadňují – studenti reagují na obrázky a videa, mají za úkol popsat co na nich vidí. „*V podstatě pak třeba na hodinách němčiny, angličtiny, tak se to video potom pouští a oni přímo do té sociální sítě píše třeba, já nevím, nějaká slova, která v tom videu slyší, a to se pak jako nějakým způsobem rozvíjí, nebo ten učitel s tím pracuje.*“ To je samozřejmě něco, co nevyžaduje sociální síť, stejně tak dobře by posloužil sešit a propiska, avšak sociální sítě mají tu přidanou hodnotu, že studenti vidí odpovědi svých spolužáků a mohou na sebe organicky reagovat, prostor přitom mohou dostat i méně výrazní studenti a diskuze může pokračovat i dlouho po hodině. Podle zkušeností pedagogů jsou však tyto případy velice ojedinělé. Sdílení výsledků a názorů zároveň může působit pozitivně na motivaci studentů, je však potřeba mít na mysli, že stejně tak to může na některé jedince působit negativně a výuku tomu přizpůsobit. „*(...) To se jako nedá srovnat s tím, když oni si to ukládají někam k sobě do nějaké složky a nikdo to nevidí, protože samozřejmě oni se chtějí nějakým způsobem předvíst před tou třídou, takže jsou v tomhleto ohledu vysoce motivovaní. Moje zkušenost je, že ty práce jsou potom lepší.*“ Aktivní zapojení studentů při hodině samozřejmě podléhá tomu, že studenti mají přístup k počítačům, či tabletům nebo mají svá vlastní zařízení a možnost připojit se k internetu – ne při každé hodině má každý pedagog přístup do počítačové učebny, ne každý student má chytré zařízení, a ne každá škola má Wi-Fi síť, ke které by bylo možné se s nimi připojit, dalším problémem může být použití těchto zařízení za jinými účely nežli studijními. Před zapojením sociální sítě do výuky je proto potřeba veškeré tyto technické aspekty důkladně promyslet.

Ve většině oslovených případů sociální síť byla označena za primární místo pro komunikaci se studenty, i když z velké části pouze jedním směrem, tedy od pedagoga ke studentovi. Míněno je samozřejmě mimo vyučování. Výhodu sociální sítě vidí opět v tom, že je to pro studenty atraktivním prostředím, jsou mnohem ochotnější ji využít nežli jiný nástroj pro sdílení informací. „*Když jsme zavedli studentský emaily, který pro ně... oni email jsou zvyklí používat, ale prostě nejsou schopní odlišovat řekněme nějaký soukromý email a pracovní email a na ten email prostě nechodili, ačkoliv měli možnost různých přeposílání a podobně. Takže, ten ohlas byl pozitivnější než třeba na tohleto... a to prostředí je jim známý, to že tam nahoře není napsáno Facebook, je tam napsáno Yammer, tak je jim celkem úplně jedno.*“ Sociální sítě používají především, když potřebují něco sdělit celé třídě, nebo při komunikaci týkající se skupinových projektů. Výhodou je, že pokud mají studenti ohledně sdělení další otázky, mohou zanechat komentář, na který následně pedagog odpoví. Velikou nevýhodou ovšem je, že pokud sociální síť skutečně nepoužívá celá třída, může se stát, že se informace nedostane ke všem. „*Je teda pravda, že mám jednoho teďka studenta v primě, který... jehož rodiče jsou jakoby proti používání počítačů. Takže tam je to jakoby těžší, že vlastně to všechno musí dělat pod dohledem rodičů. (...)* Takže tam on... mu to

rodiče vždycky nějak tisknou, ale myslím, že už to trošku i zvolna jako pochopili, že i to má své výhody.“

Komunikace samozřejmě neprobíhá pouze mezi pedagogem a studenty, ale také mezi pedagogy, a to nejen v rámci jedné školy. Je to právě případ takové komunikace, který mne nejvíce zaujal a který asi nejlépe reprezentuje to v čem skutečně sociální sítě vynikají a v čem může být jejich největší přínos. *„Ale tak jako mezinárodně jsme se tam kontaktovali myslím s jednou učitelkou z Ruska a vyměňovali jsme si nějaké... si děti vyráběli prezentace o škole, nebo jsem tam myslím našla někoho na ten mystery-skype, jestli znáte tu aktivitu. Učitelé, teda třídy po světě, jak zjišťují odkud jsou a pak si povídají spolu. Tak na takovéle jakoby že mi přijde, že tam jsou nadšení učitelé. (...) No, ano. Vlastně jsem přes to získali i jednu, že jsme si dopisovali s někým z Kanady. Takže jakoby na tyhle mezinárodní projekty je to dobré.“* Ne každá sociální síť však tento způsob mezinárodní komunikace podporuje, v případě této paní učitelky se jednalo o Edmodo, které je k takovéto spolupráci stavěné, avšak v případě skutečně uzavřené sítě, jakou je Yammer, by to bylo mnohem těžší.

5.2.3 Míra využívání

Pořídít sociální síť do školy je jedna věc, pokud ji však nikdo nepoužívá, je to v podstatě jako by neexistovala. Míra využívání se zásadně liší podle způsobu zapojení do školy, podle délky nasazení, ale také podle přístupu pedagoga k jejímu využívání. u škol, které sociální sítě zapojili celoškolně je míra využívání mnohem lepší nežli v případech individuálních pedagogů, tam i přes to, že síť nabízeli svým kolegům, žádný z nich neprojevil zájem, a to i přes to, že sociální síť používají již několik let. Hlavním důvodem je časová náročnost. *„Já jsem to nabízela ostatním, ale ono to přeci jenom je dost namáhavý jako to připravovat a já jsem to tak (...) prostě taky do toho pronikám postupně no. Spravovat osm tříd najednou přes to Edmodo, asi bych musela mít tak půlku hodiny, než mám, abych to stíhala.“* v souvislosti s tím samozřejmě klesá i angažovanost studentů, jelikož použití sociální sítě vnímají jako práci navíc v hodinách jednoho pedagoga na celé škole. v jednom případě i pedagožka samotná bere sociální síť spíše jako dobrovolný doplněk navíc, kde mají studenti přístup k materiálům mají-li o ně zájem. *„Ne že by jim to jako... prostě jako že by jim to nějak jako se vyložene přičilo, ale prostě už to berou jako takovou otravu navíc, takže já to vyložene... to třeba z té třídy, jestli to aktivně využívá z patnácti lidí pět na vyšším gymnáziu, tak je to hodně.“*

V případě celoškolních sítí už je míra využívání mnohem pozitivnější, a to především ze strany studentů. Ne jedné škole, kde sociální síť mají již několik let ji využívá takřka sto procent studentů druhého stupně a padesát procent studentů stupně prvního. Neznamená to, že by na ní trávili mimoškolní čas, podobně jako na

Facebooku, ale ke školním účelům používána skutečně je. Co se pedagogického sboru týče bylo uvedeno, že síť využívá asi dvacet pět až třicet procent pedagogů na škole, což je číslo mnohem vyšší nežli u dříve školou používaného systému Moodle. Další pedagogové se však k používání sítě přidávají jen velmi pomalu. „(...) *to má jakoby stoupající tendenci, respektive ty, kteří to používali na začátku školního roku, tak to používají dále, že to není tak jakože po semináři byli všichni nadšení (...) a začali to používat, ale je to tak, že prostě to přežije řekněme ty prázdniny, což je za mě jakoby takový indikátor úspěšnosti.*“ Další škola má síť zavedenu pouze krátce, i přes to je zapojení studentů velice pozitivní, co se zapojení pedagogického sboru týče je to však horší, z celé školy síť využívá jen hrstka pedagogů, avšak výhled do budoucna si udržují pozitivní. „*Myslím, že nejsem jedinej, kdo to využívá, čuchlo si tady k tomu pár kolegů, převážně těch mladších... a nicméně já si myslím, že to je zase otázka času, otázky nějaký osvěty, že to v tej výuce smysl má a že tu komunikaci by to zase mělo nám oboustranně zpříjemnit a zjednodušit. Takže dávám tomu dva roky a pak třeba když budu mít polovinu kolegů, který to budou využívat, tak je to výhra.*“

5.2.3.1 Odezva studentů

Jak v případě celoškolního, tak individuálního způsobu použití byla odezva studentů pozitivní, a to především u mladších studentů, což si pedagogové vysvětlovali tím, že pro ně jsou sociální sítě něčím novým. v jednom případě starší studenti sociální síť příliš pozitivně nepřijali a využívají ji skutečně pouze pokud musí. „*Mám tu zkušenost, že prostě ty puberťáci to jako horko-těžko akceptují jako tu nástěnku, protože oni si myslí, že to jako jim chci vnutit místo Facebooku jako. Nevím z jakýho důvodu, ty starší prostě to nechtěj používat.*“

5.2.4 Zapojení a reakce rodičů

Na otázku, jestli do využívání sociálních sítí nějakým způsobem byli zapojení rodiče kromě jednoho všichni odpověděli, že nikoliv. Sociální sítě jsou ideálním médiem k zapojení rodičů do výukového procesu, některé sociální sítě dokonce mají nástroje, které toto zapojení přímo podporují a usnadňují. Edmodo takové nástroje obsahuje, ovšem ani jeden z dotazovaných těchto nástrojů v současnosti nevyužívá, jelikož si nejsou úplně jisti, jak by proces zapojení probíhal, navíc se domnívají, že rodiče zvláště starších studentů by o takovéto zapojení neměli zájem, připustili však, že u mladších studentů by zájem být mohl. „*Ale možná je to chyba, že by to šlo využít a myslím si pro ten nižší gympl, že by to možná stálo za to. Pro ten vyšší už určitě ne, protože podle mě by ty rodiče o to nestáli.*“

V případě Yammeru zapojení rodičů není zabudované přímo do systému, i přes to však jedna škola rodiče do sítě zapojila, druhá o tom zatím neuvažuje, jelikož síť

používají pouze krátkou dobu a před zapojením rodičů by nejdříve rádi měli více aktivních pedagogů. „*Třeba kdyby se udělala osvěta mezi rodičema, nebo třeba až jednou my to tady nasadíme fakt globálně jako škola, jestli k tomu dojde, a zeptám se těch rodičů – hele podívejte se, je možnost tady komunikace, něčeho jako Facebook, máte o to zájem, chcete do toho jít?*“

Škola, která rodiče skutečně zapojila toho docílila tak, že rodičům dala přístupové údaje na uživatelské účty studentů. Rodiče tak mají možnost vidět vše, co na síti jejich děti dělají ať už ve škole, nebo ve volném čase, škola toho také využívá ke sdílení fotografií a videí z nejrůznějších školních akcí, což slouží nejen pro studenty, ale i pro jejich rodiče. „*Typickej případ je, že bylo nějaké video školy v přírodě, v rámci toho videa se tam ty děti koupali, to jsme nechtěli, nebo ten učitel to nechtěl dávat přímo na webové stránky nedej bože někam na YouTube, tak to dal do té uzavřené skupiny. Dal to těm žákům takhle k dispozici a řekl žákům, aby to řekli rodičům, nebo to napsal do žákovské knížky, aby ty rodiče o tom věděli a ti rodiče se pod tím žákovským účtem podívali na to video té školy v přírodě.*“ Zatím neuvažují o vytvoření oddělených účtů pro rodiče, jelikož nevidí důvod, důležité veřejné informace pro rodiče dávají především na webové stránky školy a pro vše ostatní zatím postačuje stávající řešení, dalším důvodem také může být, že podle všeho rodiče příliš možnosti podívat se na sociální síť nevyužívají. „*Tim že to je jeden účet, tak my bohužel nemáme nějakou statistiku toho, kolik rodičů z toho to reálně využívá, i když já jsem se ptal ve třídě, tak těch rodičů je poměrně málo. To jsou opravdu jednotky procent, řekněme pět, deset procent maximálně, těch rodičů, kteří by nějak aktivně se... řekněme kontrolovali tu práci, nebo se nějak na tom podíleli.*“ Nicméně i přes to, že rodiče nejsou aktivně zapojeni jejich ohlas na využívání sociální sítě ve škole nebyl negativní.

5.2.5 Administrace sociální sítě

Ve všech případech se o administraci sociální sítě starají členové pedagogického sboru, jsou samozřejmě velké rozdíly mezi přístupem celoškolním a individuálním. u celoškolního přístupu se o sociální síť starají učitelé informatiky, jak již bylo zmíněno při zavádění sociální sítě bylo využito již existující infrastruktury v podobě školního informačního systému, který obsahuje informace o zaměstnancích, studentech a jejich rozdělení do jednotlivých tříd a předmětů. Dotazované školy již dříve využívali Office 365, jehož je Yammer součástí, pro spuštění sítě tedy stačilo pouze Yammer aktivovat a veškeré uživatelské účty a třídní skupiny byly vytvořeny automaticky, což celý proces výrazně zjednodušilo. „*Ten náš systém je teda ten Office 365, kde všichni žáci měli už vlastně založené účty, to znamená, že aktivace téhle té sociální sítě bylo na jedno tlačítko, kdy vlastně už v tu dobu, kdy jsme to nasazovali... byla to prostě standartní součást, takže tam už není potřeba nic aktivovat.*“ Pro přidání nových uživatelů na síť je pouze potřeba vložit je do informačního systému. „*Přídou*

prostě prváci v září, my naplníme naše on premise active directory, to se automaticky spáruje s Azure active directory a tím mám Yammer naplněnej.“ v případě celoškolských sociálních sítí je se vším samozřejmě obeznámeno vedení školy a z velké části využití sociální sítě podporuje. „*Pan ředitel, jako mladej člověk, kterej technologie má rád a rád začleňuje i do výuky svý, tak ten jeho ohlas na to byl... respektive ať sem přitahnu co sem přitahnu je inovativní, tak on zpravidla jako kejvá (...), já podporu od vedení mam tady.*“

U individuálního přístupu se o vše musí starat pedagog, který se sociální sítí rozhodl používat, to znamená, že musí vytvořit skupiny pro jednotlivé třídy a společně se studenty v rámci vyučovací hodiny vytvořit uživatelské účty. Na otázku, jestli před použitím sociálních sítí žádali o povolení od vedení školy jsem dostal odpovědi, že nikoliv, vedení o sociální sítí ví, avšak nijak se neangažuje. „*Nabídnout to můžu, ale vlastně nemůžu do toho nikoho nutit a to vedení taky jako to nijak neprosazuje plošně.*“

5.2.6 Problémy a nebezpečí

Všichni z dotazovaných mají za to, že sociální sítě, které používají jsou pro studenty bezpečné, jelikož se jedná o sítě uzavřené, takže šance na kontakt s cizí osobou je minimální, podobně je sníženo i riziko kyberšikany v rámci školní sítě, protože mají přehled nad veškerou komunikací mezi studenty. „*Je to takový jakoby bezpečný Facebook, protože učitel vidí tu jejich komunikaci ve třídě.*“ v rámci Yammeru mají však studenti možnost vytvořit si vlastní uzavřené skupiny, do kterých nemají přístup pedagogové s běžným účtem, což může představovat riziko, jelikož může dojít k případům kyberšikany, aby tomu předešli kontrolují tyto skupiny síťoví administrátoři, kteří do těchto skupin přístup mají. „*Takže administrátor, ne standardně, ale kdokoliv, kdo je doménový administrátor tak si může aktivovat takový speciální mód a řekněme tohleto, tu komunikaci v rámci těch skupin, když třeba ví, že v tom byl nějaký problém, tak nějakým způsobem sledovat.*“

I přes relativní bezpečí však na jedné škole zahrnují používání jejich školní sociální sítě i ve školním řádu a na začátku každého školního roku probíhá poučení o používání sociální sítě. „*V podstatě tak, jako začátkem roku se píší, nebo seznamují žáci s pravidly bezpečnosti, já nevím, někde v pracovně chemie, nebo pracovně informatiky a pak se o tom dělá zápis do třídní knihy, tak stejně tak děláme vlastně zápis a poučení, nebo poučení a zápis, o chování prostě ve školní sociální síti.*“ Hlavním obsahem tohoto poučení je připomenutí, že i na síti se jedná o školní prostředí a platí na ní v podstatě stejná pravidla jako ve školní třídě, tedy především slušné chování. Tomu také přisuzují, že u nich nikdy nedošlo k žádnému závažnějšímu incidentu, který by se musel řešit kázeňskými postihy. „*Ne že by nebyli jednotliviny, ale... třeba jako jeden případ za, já nevím, za půl roku, že tam někdo někomu jako nadával, tak*

to jako vyřešíme, ale nikdy v podstatě z toho nebyla dokonce ani žádná jako důtka, nebo nějaké napomenutí třídního učitele.“ Na další škole zatím sociální síť ošetřenou ve školním řádu nemají, ale chystají se na to v nejbližším možném termínu, prozatím mají po prvním přihlášení podmínky používání sítě, které studenty nabádají k opatrnosti a ke slušnému chování a každý student je musí po prvním přihlášení odsouhlasit. „*Zatím jí nemáme zahrnutou, nicméně školní řád se mění jednou ročně a úplně ho nemění jako ze dne na den. (...) takže my to tam určitě zahrnovat budeme, bohužel já to začal používat někdy v říjnu... ten se dělá většinou v září, tak uběhne rok a budeme aktualizovat určitě.*“

Na školách, kde sociální síť používají individuální pedagogové žádné ošetření ve školním řádu není. i přes to k žádným incidentům nikdy nedošlo.

Je také třeba si uvědomit, že používání sociální sítě ve školním prostředí neznamená, že studenti nebudou používat jiné sociální sítě ve svém volném čase, kde pedagog samozřejmě nemá možnost nijak zasahovat a ke kyberšikaně stejně může docházet. Využití sociálních sítí ve škole a řádné poučení s tím spojeným naopak dává jistou šanci těmto incidentům předejít i mimo školní síť.

6 Závěr

Kvalitativní výzkum poukázal na rozdíly mezi způsobem zapojení sociální sítě do výukového prostředí. Prvním způsobem je celoškolská sociální síť, kde všichni studenti i učitelé školy mají v rámci sítě své účty, síť se tak stává jakousi náhradou za klasický learning management systém, druhým způsobem je zapojení sociální sítě individuálním pedagogem a studentů jeho předmětů. Celoškolská síť však ještě neznamená, že ji budou využívat všichni učitelé a studenti, naopak participace pedagogů často nebývá příliš vysoká, a to ani na školách, kde síť využívají již několik let, přesto je však trend využívání v rámci těchto škol pomalu stoupající, co se studentů týče je procento jejich zapojení také mnohem pozitivnější. u individuálních počínů se angažovanost studentů odvíjí od angažovanosti pedagoga. v některých případech studenti nemusí sociální síť přijmout úplně s nadšením, může se z ní stát nepřijemná povinnost navíc, v důsledku čehož upadá i míra jejího využití.

Hlavním rozdílem v samotném používání sociálních sítí je především ten, že u celoškolského zavedení se síť stává primárním komunikačním nástrojem mezi pedagogem a studentem, tedy alespoň pro ty pedagogy, kteří síť využívají. u obou způsobů zapojení sociální síť může sloužit pro sdílení studijních materiálů a zadávání domácích úkolů. Pedagogové, kteří s využitím sítě již mají zkušenosti sociální síť dokážou kreativně zapojit do výuky, někteří dokonce používají nástroje specifické pro sociální sítě určené do výuky, i když zatím zdaleka ne v plném rozsahu, v tomto ohledu zůstává potenciál nenaplněn. Vůbec nejzajímavějším příkladem využití, který skutečně demonstruje potenciál sociálních sítí ve výukovém prostředí bylo zprostředkování mezinárodní spolupráce mezi pedagogy a jejich studenty.

Přínos sociálních sítí oproti podobným nástrojům je především ten, že jsou jednoduché na použití a jsou studentům velice dobře známé, takže jejich atraktivita u studentů i pedagogů stoupá, míra jejich využití tedy může být vyšší nežli u klasických learning management systémů. Rizika těchto sociálních sítí určených do výuky jsou minimální, jelikož jsou koncipovány tak, aby se jim předešlo, což potvrdil i výzkum, žádný z dotázaných na závažnější problém nenarazil. i reakce rodičů na užívání sociálních sítí ve škole byla překvapivě pozitivní, nebo alespoň neutrální.

Před tím, než škola nebo pedagog zavede sociální síť do výukového procesu je třeba uvažovat, zdali pro to má potřebnou infrastrukturu v podobě školního informačního systému a pokud ne, musí se rozhodnout, zda chce investovat potřebný čas do zavedení sítě. Stejně tak je třeba zvážit, jestli je nutné zavádět právě sociální síť, pokud by měla sloužit pouze jako odkladné místo pro výukové materiály jistě existují vhodnější nástroje. Zvolit je potřeba také vhodnou sociální síť, pokud by škola chtěla síť využít jako plnohodnotný LMS je třeba hledět na to, aby síť obsahovala příslušné nástroje. se všemi těmito úvahami může pomoci právě tato práce.

Vzhledem k tomu, že hledání škol a pedagogů, kteří využívají sociální sítě vhodné do výukového prostředí se ukázalo jako ne úplně jednoduché, bylo by zajímavé kvantitativním výzkumem zjistit, kolik škol a pedagogů vlastně takového sítě v České republice používá. Dalším zajímavým výzkumem by mohlo být jaký na využívání sociálních sítí ve vzdělávání mají názor rodiče a zdali by využili možnosti účastnit se výukového procesu svého dítěte prostřednictvím sociální sítě.

Reference

- [1] KATS, Yefim. *Learning management system technologies and software solutions for online teaching: tools and applications*. Hershey, PA: Information Science Reference, c2010. ISBN 9781615208548.
- [2] BOYD, Danah M. a Nicole B. ELLISON. Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication* [online]. 2007, 13(1), 210-230 [cit. 2017-07-10]. DOI: 10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x. ISSN 10836101. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x>
- [3] ZOUNEK, Jiří a Petr SUDICKÝ. *E-learning: učení (se) s online technologiemi*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-903-6.
- [4] České děti a Facebook 2015. *E-bezpečí*. [online]. 2015 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/facebook2015/>
- [5] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Jednotlivci v České republice používající internet pro soukromé účely k vybraným činnostem v oblasti komunikace [tabulka]. In: *Český statistický úřad* [online]. 2015 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20568879/062004-1530.pdf/6b1b76e9-42bd-4cc6-9f64-59102df8428f?version=1.0>
- [6] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Informační společnost v číslech. In: *Český statistický úřad* [online]. 2015 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/46014808/061004-17_C.pdf/bc2d28dd-f584-4246-86b8-b34469c91c6b?version=1.1
- [7] DOBIASOVÁ, Martina. Kategorie současných sociálních sítí a aktuální sociální sítě. In: *Metodický portál: inspirace a zkušenosti učitelů* [online]. 2015 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/20145/KATEGORIE-SOUCASNYCH-SOCIALNICH-SITI-A-AKTUALNI-SOCIALNI-SITE.html/>
- [8] CONSTINE, Josh. Facebook now has 2 billion monthly users... and responsibility. *TechCrunch* [online]. 2017 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <https://techcrunch.com/2017/06/27/facebook-2-billion-users/>
- [9] Facebook - prohlášení o právech a povinnostech. *Facebook* [online]. 2017 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <https://cs-cz.facebook.com/legal/terms>
- [10] TICHÁ, Pavlína. *Vztah středoškolských žáků a učitelů k využití sociálních sítí ve vzdělávání*. Liberec, 2015. Bakalářská práce. Technická univerzita v Liberci. Vedoucí práce Oto Dymokurský.

-
- [11] PILLI, Olga. LMS Vs. SNS: Can Social Networking Sites Act as a Learning Management Systems? In: *American International Journal of Contemporary Research Vol. 4* [online]. 2014, s. 6 [cit. 2017-07-10]. ISSN 2162-142X. Dostupné z: http://www.aijcrnet.com/journals/Vol_4_No_5_May_2014/9.pdf
- [12] DAVIS, Vicki. a Guidebook for Social Media in the Classroom. In: *Edutopia* [online]. 2014, UPDATED: FEBRUARY 19, 2015 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <http://www.edutopia.org/blog/guidebook-social-media-in-classroom-vicki-davis>
- [13] Facebook in Education. In: *Facebook* [Video]. 2013 [cit. 2017-7-10] Dostupné z: <https://www.facebook.com/education/videos/10151438389200633/>
- [14] Number of monthly active Twitter users worldwide from 1st quarter 2010 to 1st quarter 2017 (in millions). *Statista* [online]. 2017 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/282087/number-of-monthly-active-twitter-users/>
- [15] BOYER, Christine. Four Reasons i Use Twitter in My Classroom. *Thinking Out Loud: Ramblings of a 5th Grade Teacher* [online]. 2016 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <http://mschoyer.blogspot.cz/2016/03/four-reasons-i-use-twitter-in-my.html>
- [16] Edmodo Integrations. *Edmodo* [online]. 2016 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <https://www.edmodo.com/sync>
- [17] Edmodo Terms of Service. *Edmodo* [online]. 2016 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <https://www.edmodo.com/corporate/terms-of-service>
- [18] Google for Education. *Google* [online]. 2017 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <https://edu.google.com/>
- [19] iTřída. In: *SlidesLive* [Video]. 2013 [cit. 2017-7-10] Dostupné z: <https://slideslive.com/38890126/itrida>
- [20] Schoology Enterprise. *Schoology*. 2017 [cit. 2017-7-10] Dostupné z: <https://www.schoology.com/k-12/packages/enterprise>
- [21] ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- [22] KOVÁŘOVÁ, Pavla. *Trendy v informačním vzdělávání*. Zlín: VeRBuM, 2012. ISBN 978-80-87500-18-7.

- [23] KHAS, Miloslav. Mají sociální sítě ve škole své místo?. In: *Metodický portál: inspirace a zkušenosti učitelů* [online]. 2015 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <http://spomocnik.rvp.cz/clanek/19279/MAJI-SOCIALNI-SITE-VE-SKOLE-SVE-MISTO.html>
- [24] KHAS, Miloslav. 8 tipů pro výuku online. In: *Metodický portál: inspirace a zkušenosti učitelů* [online]. 2015 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <http://spomocnik.rvp.cz/clanek/19529/8-TIPU-PRO-VYUKU-ONLINE.html>
- [25] PEŇÁZ, Jiří. Role sociálních médií ve výuce. In: *Metodický portál: inspirace a zkušenosti učitelů* [online]. 2016 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <http://spomocnik.rvp.cz/clanek/20717/ROLE-SOCIALNICH-MEDII-VE-VYUCE.html>